

Utan kontakter med ett lands fackliga organisationer är det svårt att förstå vad som sker i arbetslivet. Fackliga företrädare ger ett annat perspektiv än företag och myndigheter – ett underifrånperspektiv. För att effektivt kunna arbeta med fattigdomsbekämpning i ett land är det avgörande att låta bägge parterna på arbetsmarknaden komma till tals. I denna skrift från LO-TCO Biståndsnämnd ges en kortfattad beskrivning av den fackliga rörelsen i Asien och konkreta tips för kontakter med fackföreningar i olika länder.

Fackföreningsrörelsen

Asien

LO-TCO Biståndsnämnd
Upplandsgatan 3
SE-111 23 Stockholm
www.lotcobistand.org

Därför behövs kontakter med fackföreningsrörelsen

■ Både FN-stadgan och ILO:s kärnkonventioner slår fast rätten att bilda och tillhöra fackföreningar. Trots detta kränks de fackliga rättigheterna dagligen. Den respekt för fackligt arbete som vi är vana vid i Sverige gäller inte alls i många av världens länder. Detta skadar inte bara människors möjligheter att göra sin röst hörd, utan också samhället att utvecklas.

Totalt sett har den globala fackföreningsrörelsen tappat medlemmar under det senaste decenniet. Men medlemsraset har framför allt skett i Europa och Nordamerika, i utvecklingsländerna har den fackliga medlemsutvecklingen varit bättre.

I flera fattiga länder har facket behållit sin styrka och i ett antal länder har facket till och med gått framåt. Detta innebär sammantaget att den globala fackföreningsrörelsen förskjutits, en allt större andel av medlemmarna lever i fattiga länder.

För miljontals människor i dessa länder är facklig verksamhet den enda vägen

till inflytande över sin egen livssituation. Facklig organisering nationellt skapar också en möjlighet till internationell facklig samverkan och dialog om arbetsvillkoren i världen. Räkna i antalet individuella medlemmar är facket världens största globala folkrörelse.

Utan kontakter med ett lands fackliga organisationer är det svårt att förstå vad som sker i arbetslivet. Fackliga företrädare

ger ett annat perspektiv än företag och myndigheter. Ett underifrånperspektiv. För att det ska vara möjligt att effektivt bekämpa fattigdomen är det nödvändigt att höra dessa röster. Minskad fattigdom handlar inte bara om ekonomi – framför allt

handlar det om att ge människor möjlighet att påverka sina villkor i arbetsliv och samhälle. Om bägge parterna på arbetsmarknaden erkänns – både arbetsgivare och fackliga representanter – så kan kollektivavtal upprättas som bidrar till stabilitet och långsiktighet i ekonomin samt förändrade maktstrukturer.

»För miljontals människor i fattiga länder är facklig verksamhet enda vägen till inflytande över sin egen livssituation.«

Utan kontakter med ett lands fackliga organisationer är det svårt att förstå vad som sker i arbetslivet. Fackliga företrädare ger ett annat perspektiv än företag och myndigheter.

I studien *Unions and Collective Bargaining, Economic Effects in a Global Environment* (2003) utgiven av Världsbanken dras slutsatsen att fungerande fackliga organisationer skapar ökad effektivitet i ett lands ekonomi och en mer rättvis fördelning. Det finns alltså ett direkt samband mellan facklig organisering och fattigdomsbekämpning.

En central fråga för den globala fackföreningsrörelsen handlar om kravet på anständiga arbetsvillkor – vanligen kallat *Decent Work*. I begreppet ingår flera saker: fackliga rättigheter, trygga anställningar, löner som det går att leva på, rimliga arbetstider, arbetarskydd och en säker arbetsmiljö. Vissa grupper på den globala arbetsmarknaden har sämre arbetsvillkor än andra. Hit

hör migrantarbetare, kvinnor och personer långt ut i produktionskedjorna, det vill säga de som arbetar för underleverantörer eller i bemanningsföretag.

Den globala finanskrisen, som startade som en kris hos amerikanska bolåneinstitut under 2007, har drabbat människor på arbetsmarknaden världen över. FN-organet ILO redovisar den högsta globala arbetslösheten någonsin, samtidigt har allt fler människor fått otrygga arbeten i form av tillfälliga kontraktsanställningar, säsongjobb eller arbeten på bemanningsfirmor. De har inte bara sämre arbetsvillkor, utan förlorar också arbetet först om krisen ytterligare förvärras.

LO och TCO bedriver fackliga biståndsprojekt genom LO-TCO Biståndsämnd. Projekten finansieras i huvudsak av Sida. Ett huvudsyfte med projekten är att stärka uppbyggnaden av demokratiska fackliga organisationer i omvärlden som ett led i att bekämpa fattigdomen. De fackliga organisationerna är unika eftersom de är den part på arbetsmarknaden som kan teckna kollektivavtal och förhandla med arbetsgivarna vilket i förlängningen skapar förutsättning för ekonomisk tillväxt och långsiktig utveckling.

LO-TCO Biståndsämnd har inga

kontor i de länder där projekten bedrivs. Projekten drivs endast genom existerande fackliga organisationer; nationella, regionala eller globala.

Alla organisationer som kallar sig fackliga är dock inte medlemsstyrda. I flera länder finns fackföreningar som styrs av staten, så kallade gula fackföreningar. I ett land som Kina tilläts enbart den statligt kontrollerade fackföreningsrörelsen. I Zimbabwe har staten bildat en konkurrerande facklig organisation. I andra fall har arbetsgivare initierat facklig verksamhet, som Solidaristarörelsen i Centralamerika eller Inhouse Unions i Pakistan.

LO och TCO samarbetar endast med självständiga och demokratiska fackliga organisationer. Samarbetet bedrivs genom Internationella fackliga samorganisationen (IFS), en global sammanslutning av centralorganisationer. Ofta används också den engelska beteckningen för organisationen, International Trade Union Confederation (ITUC). IFS har för närvarande 311 medlemsorganisationer i 155 länder med sammanlagt 175 miljoner medlemmar. En aktuell lista på IFS medlemsorganisationer finns på: www.ituc-csi.org.

LÄNKAR:

LO-TCO Biståndsämnd:

www.lotcobistand.org

LO: www.lo.se

TCO: www.tco.se

IFS/ITUC: www.ituc-csi.org

ITUC-Africa: www.icftuafro.org

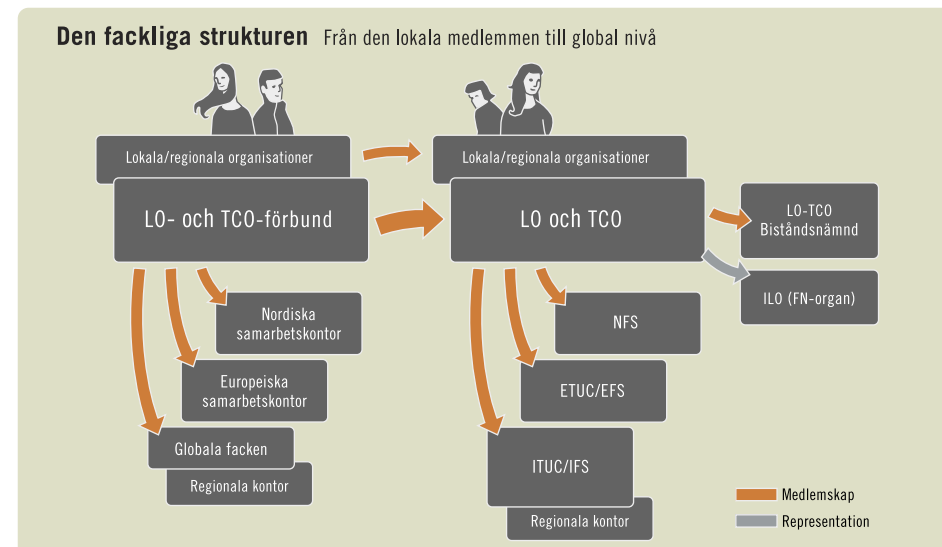
TUCA: www.csa-csi.org

ITUC-AP: www.ituc-ap.org

PERC: <http://perc.ituc-csi.org>

ILO : www.ilo.org

Globala fack: www.global-unions.org

IFS/ITUC består i sin tur av fyra regionala strukturer. ITUC-Africa för organisationer på den afrikanska kontinenten, TUCA för organisationer på den amerikanska kontinenten, ITUC-AP för organisationer i Asien och PERC för europeiska fackföreningar. En separate organisation är Europafacket, vanligen kallad Europeiska fackliga samorganisationen (EFS) för fackliga centralorganisationer inom EU. EFS engelska beteckning är European Trade Union Confederation (ETUC).

LO:s och TCO:s medlemsförbund tillhör globala sammanslutningar för förbund inom samma bransch (Global Union Federation). Tillsammans med dem driver förbunden utvecklingsprojekt. De globala facken arbetar också med gemensamma frågor för sina medlemmar och genomför fackliga solidaritetsaktioner. De bevakar kränkningar av fackliga rättigheter och sluter globala ramavtal med multinatio-

nella företag. Avtalen fungerar som ett kollektivavtal på global nivå och omfattar frågor som till exempel fackliga rättigheter, hälsa, säkerhet och miljö samt jämställdhet på arbetsplatserna. I dag finns ett 70-tal globala ramavtal, men antalet ökar för varje år. Till skillnad från uppförandekoder, som ensidigt antas av företagen, har de godkänts av både arbetstagar och arbetsgivare och är därmed juridiskt bindande. Flera företag med huvudkontor i Sverige har slutit internationella ramavtal, däribland SKF, Skanska, H&M, SCA, IKEA, Securitas och Erlanders. Inom stora multinationella koncerner finns koncernfackliga sammanslutningar. I dessa träffas företrädare för fackklubbar inom koncernen från de regioner i världen där företaget är verksamt. För företag med global räckvidd blir också koncernfacken globala, som exempelvis koncernfacket inom Atlas Copco eller SKF. ■

De fackliga organisationerna har spelat en avgörande roll för att förbättra villkoren för många anställda, men även för att utveckla långsiktiga, transparenta relationer i arbetslivet och stärka demokratin i länderna.

Asiatiska fackföreningsrörelsen

■ Asien är en världsdelen med många ansikten. Två tredjedelar av världens fattiga lever i världsdelen. Samtidigt finns flera av världens snabbast växande ekonomier i Asien. Lika stora är kontrasterna mellan den fackliga situationen i olika delar av Asien. Det finns länder med hög facklig anslutning

och andra med låg, det finns självständiga fackföreningsrörelser och det finns statskontrollerade organisationer. I Syd-Asien kom de fackliga idéerna med de brittiska kolonisatorerna. I Kina växte den nuvarande fackliga rörelsen fram som en gren av kommunistpartiet. I Japan växte facket

fram i nära samverkan med arbetsgivarna. Trots variationer mellan länder och regioner utgör den asiatiska fackföreningsrörelsen en betydande maktfaktor. Under de senaste decennierna har fackföreningsrörelsen vuxit i styrka i framför allt i Ostasien som en följd av flera länders snabba ekonomiska utveckling. Ett exempel på detta är framväxten av oberoende fackföreningar på de stora varven och bilfabrikerna i Sydkorea. Den asiatiska fackföreningsrörelsen är världsdelens i särklass största folkrörelse. De fackliga organisationerna har spelat en avgörande roll för att förbättra villkoren för många anställda, men även för att utveckla långsiktiga, transparenta relationer i arbetslivet och stärka demokratin i länderna.

I grova drag kan den asiatiska fackföreningsrörelsen delas in i några grupper med sinsemellan mycket olika förhållanden. I de arabiska länderna i västra Asien är de fackliga organisationerna statskontrollerade. De svarar för övervakningen på arbetsplatserna, servicen till de anställda och de ska främja produktionen. Men de har ingen rätt att ta konflikter med arbetsgivarna eller att utlysa strejker. I Oman, Förenade arabemiraten, Qatar och Saudiarabien är facklig verksamhet

helt förbjuden. I Kuwait tilläts enbart en facklig organisation, helt styrd av staten. I Irak har en ny facklig centralorganisation bildats efter den amerikanska ockupationen, den fackliga strukturen är dock svag. Även i Jemen, Syrien och Bahrain är de fackliga rörelserna styrda av staten, men med något större friheter än i de andra länderna. I flera av länderna i regionen, och i synnerhet i de rika oljestaterna, finns ett stort antal migrantarbetare, det vill säga inhyrd arbetskraft från andra länder i Asien. I länder som Qatar och Förenade arabemiraten utgör de över hälften av arbetskraften. Trots detta har de inte rätt att organisera sig fackligt och saknar därmed grundläggande rättigheter.

Fackföreningsrörelsen i de asiatiska delarna av forna Sovjetunionen, det vill säga i Kazakstan, Uzbekistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Kirgizistan, består i huvudsak av reformerade varianter av de tidigare kommunistiska fackföreningarna. I flera av länderna är dock repressionen mot det fackliga arbetet hård. I Turkmenistan existerar överhuvudtaget inte någon facklig frihet. Större fackliga friheter finns i Kirgizistan, där den fackliga organisationen KNFC är en självständig kraft, och i Kazakstan där det utöver den reformerade

ASIATISKA FACKLIGA KONTINENTORGANISATIONER:

- ITUC-Asia/Pacific, IFS/ITUC:s regionala organisation i Asien.
www.ituc-ap.org
- ASETUC (Asean Services Employees Trade Union Council), en sammanlutning för fackliga organisationer i

länder som tillhör den asiatiska politiska och ekonomiska organisationen ASEAN, det vill säga Brunei, Burma, Filippinerna, Indonesien, Kambodja, Laos, Malaysia, Singapore, Thailand och Vietnam. www.asetuc.org

I flera länder i Asien finns så kallade ekonomiska frizoner där facklig organisering är förbjuden eller de fackliga rättigheterna är kraftigt inskränkta.

fackliga rörelsen finns en nybildad facklig centralorganisation, ITUCK. I Kazakstan finns också ett starkt gruvarbetareförbund som har en oberoende status.

I den syd- och sydasiatiska landgruppen, från Pakistan till Filippinerna, finns en lång facklig tradition men organisationsgraden är ofta låg, bland annat beroende på att en stor del av de fattiga befolkningarna arbetar inom den informella sektorn och saknar fasta anställningar. I Sydasiens – det vill säga i

Pakistan, Nepal, Bangladesh, Indien och Sri Lanka – är huvuddelen av de fackliga organisationerna starkt partipolitiserade.

Vid sidan av de partipolitiserade organisationerna existerar ett antal oberoende förbund. I Sri Lanka finns ett starkt fackförbund som organiserar anställda i landets ekonomiska frizoner. I Nepal finns två fackliga centralorganisationer som uppvisar något mer oberoende. De nepalesiska fackföreningarna har aktivt bidragit till demo-

kratiseringen av landet. I Filippinerna är den fackliga rörelsen starkt splittrad med ett tiotal fackliga centralorganisationer. Splittringen beror bland annat på att den filippinska arbetsrätten försvårar facklig organisering. I Indonesien har en rad nya fackliga organisationer vuxit fram efter Suharto-diktaturen. De har varit med och drivit fram förändringar av arbetsmarknadslagstiftning och en rad nya avtal inom hela arbetsmarknaden.

Den enda fackliga organisation som tilläts i Kina är ACFTU (All-China Federation of Trade Unions), som är kontrollerad av det kinesiska kommunistpartiet och har som uppgift att ”mobilisera arbetare för landets utveckling”. Facket får inte gå i konflikt mot arbetsgivare, strejker är förbjudna. Även i Vietnam finns bara en fackföreningsrörelse, VGCL (Vietnam General Confederation of Labour), kopplad till stat och kommunistparti.

De så kallade »tigrarna« eller nya industristaterna i syd och nordost dominerades länge av starkt auktoritära och antifackliga regimer. Efter en lång period av snabb ekonomisk utveckling har några av länderna successivt demokratiserats. Detta gäller framför allt Sydkorea och Taiwan där diktaturerna har ersatts av parlamentarism och allmän rösträtt. Den fackliga rörelsen i Sydkorea bidrog på ett avgörande sätt till en demokratisering av hela samhället. I Hong Kong finns en oberoende facklig rörelse till skillnad från övriga Kina. Det civila samhället i Malaysia är svagt och trots hög organisationsgrad är den fackliga centralorganisationen i landet hårt uppknuten av statsapparaten. I Singapore, den rikaste av tigerstaterna, fungerar den fackliga centralorganisationen som en förlängd arm åt den repressiva statsapparaten. I Japan är fackföreningsrörelsen starkt företagsbase-

BETYDELSEFULLA FACKLIGA ORGANISATIONER I ASIEN SOM SAMTLIGA TILLHÖR IFS/ITUC:

Land	Organisation	Antal medlemmar
Indien	INTUC	8,2 miljoner
Indien	HMS	5,7 miljoner
Indien	SEWA	1,1 miljoner
Indonesien	KSPI/CITU	0,5 miljoner
Indonesien	KSBSI	0,5 miljoner
Malaysia	MTUC	0,5 miljoner
Sydkorea	FKTU	870 000

rad och har hög anslutningsgrad med 6,5 miljoner medlemmar. Utöver dessa ländergrupper finns ytterligare områden med starkt statskontrollerade fackföreningar, som i Centralasien, Iran och Nordkorea .

I flera länder i Asien finns så kallade ekonomiska frizoner där facklig organisation är förbjuden eller de fackliga rättigheterna är kraftigt inskränkta. Det är i stort sett enbart i Sri Lanka som fackliga organisationer i full skala lyckats etablera sig i de ekonomiska frizonerna.

Flera länder i regionen har tagit för vana att sätta in polis och ibland även militär för att slå ner strejker och protester. Särskilt hård har repressionen varit mot den sydkoreanska fackföreningsrörelsen. Under 2008 och 2009 har hundratals fackliga företrädare arresterats och flera dömts till fängelse för att ha organiserat strejker, däribland många höga fackliga ledare.

Konfucianska traditioner försvagar kvinnors ställning i det offentliga livet och på arbetsmarknaden, det är en av flera förklaringar till att kvinnors svaga position i ett antal länder i Ostasien. Överhuvudtaget är arbetsmarknaden starkt könssegregerad i flera asiatiska länder, kvinnor återfinns främst i lägre betalda yrken.

Barnarbete är en vanlig företeelse i Asien. Omkring en tredjedel av världens barnarbete utförs här och miljoner barn förnekas sin barndom och försakas en grundläggande utbildning. I regel sker barnarbetet under svåra förhållande och många dör innan de når vuxen ålder. Barnarbete innebär också att lönerna dras ner för den vuxna befolkningen och arbetsförhållanden och arbetssäkerhet försämrats. De internationella fackförbunden verkar därför för en ratificering av ILO:s konventioner mot barnarbete. ■

GLOBAL UNION FEDERATIONS KONTOR I ASIEN, AUSTRALIEN OCH NYA ZEELAND:

- EI – www.ei-ie.org
Läraryrkesförbund, kontor i Kuala Lumpur, Malaysia.
- BWI – www.bwint.org
Byggnads- trä- och skogsarbetarfack, kontor i Seoul, Sydkorea, i Subang Jaya, Malaysia och i New Delhi, Indien.
- IMF – www.imfmetal.org
Metallfack, kontor i New Delhi, Indien, i Petaling Jaya, Malaysia.
- ITF – www.itfglobal.org
Transportarbetarförbund, kontor i Tokyo, Japan och i New Delhi, Indien.
- ITGLWF www.itglwf.org, Textilfack, kontor i Tokyo, Japan.
- IUF www.iuf.org
Livsmedels- och hotellarbetarfack, kontor i Sydney, Australien, Tokyo, Japan och i Bandung, Indonesien.
- PSI - www.world-psi.org
Offentliganställdas förbund, kontor i Singapore, Wellington, Nya Zeeland, Faridabad, Indien och Tokyo, Japan.
- UNI- www.union-network.org
Handelsförbund, kontor i Singapore.

LO-TCO Biståndsnämnd 2009

Text: Mats Wingborg Form: Ulrika Forsberg/Press Art

Skriften är framtagen med stöd av Sida. Sida ansvarar ej för innehållet.